

Tööandjate Keskliidu ettepanekud kohalike omavalitsuste valimistel osalevatele poliitilistele ühendustele ja erakondadele

17. oktoobril 2021 toimuvad kohalike omavalitsuste (KOV) volikogude valimised. Tööandjad peavad kohaliku elu arendamiseks esmatähtsaks kohaliku ettevõtluskeskkonna parandamist ja suure lisandväärtusega investeeringute meelitamist omavalitsustesse¹. Nii riigi kui kohalike omavalitsuste pakutavad teenused käivad ühiskonnale üle jõu, kui Eestis pole vajalikul määral elujõulisi ettevõtteid, väärtuslikke töökohti ja maksumaksjaid. Inimesed vajavad kõrge elustandardi tagamiseks tasuvaid töökohti igas Eestimaa nurgas.

Omavalitsused vajavad eelarves maksutululusid, mis sünnivad ainult ettevõtlusest. Seetõttu peavad omavalitsused võistlema uute investeeringute ja töökohtade nimel, mitte neid kergekäeliselt eemale tõrjuma. Viimastel aastatel on liigsete piirangute ja protestide tõttu igasuguse äri- ja ehitustegevuse laiendamine maapiirkondades muutunud ülimalt keeruliseks, mis seab ohtu Eesti majandusarengu ja kiirendab ääremaastumist. Kui kaovad investeeringud, kaovad ka töökohad, koolid ja lasteaiad.

Kõik kohalikku elu- ja ettevõtluskeskkonda parandavad otsused ei ole omavalitsuste ainupädevuses. Suur osa neist muudatustest eeldab tõhusat koostööd riigi- ja omavalitsuste vahel. Eesti Tööandjate Keskliidu ettepanekud jagunevad riigi ja omavalitsuste vahel järgmiselt.

1) Ettepanekud omavalitsusjuhtidele:

- Pidada kõrge lisandväärtusega investeeringute meelitamist ja töökohtade loomist omavalitsuses esmatähtsaks. Luua ettevõtluse arendamiseks omavalitsuses strateegia ja jälgida regulaarset selle tulemusi.
- Kiirendada ja lihtsustada planeeringute protsessi, et uued investeeringud ei takerduks üleliigsesse bürokraatiasse. Uute investeeringute meelitamine algab omavalitsusjuhtide avatud ja paindlikust suhtumisest.
- Piirangute ja kitsenduste kehtestamisel hinnata nende mõju kohaliku elu säilimisele ning riskide maandamiseks kaasata valdkonna esindajad juba planeerimise algfaasis. Teadmuspõhise ja läbipaistva otsustusprotsessi toetamiseks kasutada objektiivsete uuringute läbiviimist.

¹ Vaata ka [Tööandjate manifesti!](#)



- Jätkata erastamist ja avalike teenuste erasektorile üleandmist, nt ühistransport, haridusasutuste toitlustus, IKT teenused jne. 2019. töötas KOV-dele kuuluvates äriühingutes 6500 inimest, s.o iga kümnes KOV töötaja². Kohalikes omavalitsustes leidub jätkuvalt teenuseid, mida võiks pakkuda ka kohapealsed ettevõtjad.
- Suurendada riigihangete läbiviimise võimekust ning ühtlustada ettevõtetele suunatud teenuste kvaliteeti, vajadusel läbi tsentraliseerimise või koostöös riigiasutustega. Hangete põhikriteerium ei pea olema odavam alghind, vaid terve elukaare maksumus ja kvaliteet. Targalt koostatud hanked soodustavad innovatsiooni ja keskkonnasõbralikke lahendusi.

2) Ettepanekud kohalike omavalitsuste ja riigijuhtide koostöök:

- Äärmiselt oluline ülesanne riigi ja omavalitsustele koostöös on **koolivõrgustiku optimeerimine**. Üldhariduse kvaliteeti saaks oluliselt parandada ja õpetajate palka tõsta koolivõrgustikku optimeerides, kasutades näiteks [OECD](#) ja [PRAXISE](#) soovitusi. Hariduse kõrge kvaliteet sõltub rohkem headest õpetajatest kui vahemaadest.
- Asuda ellu rakendama riigireformi, sh KOV teenuste reformi. Läbi avalike teenuste innovatsiooni, teenuste tellimise erasektorist ja teenuste tsentraliseerimise muutub avalike teenuste osutamine kohalikes omavalitsustes jätkusuutlikumaks. Mõned KOV teenused on vaja hoida elanikele ja ettevõtetele lähedal, kuid paljusid teenuseid on võimalik osutada ka maakonnakeskustes, üle veebi, periooditi või ettevõtete poolt.
- Tööstusalade ja inkubaatorite arendamine võib anda häid tulemusi töökohtade ja ettevõtluse arendamiseks ääremaal. Sellega tuleb tegeleda edasi ka Eestis, vältides seejuures turumoonutusi ja tarbetut konkureerimist erasektoriga.
- Ühtlustada sotsiaalteenuste kui raviteenuste kvaliteeti ja kättesaadavust omavalitsuste lõikes. Ka siin on võimalusteks teenuste erastamine, tsentraliseerimine ja suurem mobiilsus.
- Tagada koostöös kohalike omavalitsustega õiglane üleminek Ida-Virumaal. Selles on oluline roll nii riigil, omavalitsustel, tööandjatel kui töötajatel.
- Jätkata kiire internetiühenduse ja kvaliteetse põhimaanteede võrgustiku loomist kohaliku tööjõu mobiilsuse suurendamiseks ja ettevõtluskeskkonna arendamiseks. Kvaliteetne taristu soodustab uute investeeringute tegemist.

² [Avaliku teenistuse aastaraamat 2019.](#)



3) Ettepanekud riigijuhtidele:

- Määratleda ettevõtluskeskkonna arendamine KOV-de kohustusliku ülesandena Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduses³.
- Soovitame luua kohalikele omavalitsustele otsese rahalise stiimuli ettevõtluskeskkonna arendamiseks ja välisinvesteeringute ligimeelitamiseks:
 - Keskkonnatasudest suurema osa eraldamine otse KOV-le, kus keskkonnakahju tekkis, et suurendada talumishuvi.
 - Füüsilise isiku või ettevõtete tulumaksu osaline ümberjagamine töökohtade või registriaadressi alusel.
 - Tasandusfondi põhimõtete ümbervaatamine. Tulude ümberjagamine tasandusfondi kaudu peaks muuhulgas lähtuma ettevõtetele osutatavate teenuste rahastusest ja arvestama näiteks uute töökohtade suhtarvu.
- Luua õiguslik alus kompensatsioonimehhanismile ettevõtlusega seotud taluvushuvi suurendamiseks⁴.
- Luua rahaline motivatsioon väikeste omavalitsuste jätkuvaks ühinemiseks, et tagada nende suurem võimekus ja põhifunktsioonide ning teenuste kvaliteet.
- Lihtsustada KOV-idele riigimaa munitsipaliseerimist ettevõtetele tootmismaa väljaarendamiseks. Maaomandiga seotud kiire ja läbipaisteva asjaajamise kujundamine, töötada selleks välja paindlik reglement ja e-lahendused.
- Muuta riigihangete seadus paindlikumaks, et vähendada turutõrkeid ja võimaldada kohalikel ettevõtetel enam konkureerida kohapeal teenuste ja toodete osutamisel.
- Töötada välja ettevõtjasõbralikuma KOV hindamise meetodika ja alustada igaaastase regulaarse mõõtmisega. Viia portaali Minuomavalitsus.ee KOV osutatavate teenuste nimistusse ettevõtlusvaldkonna tegevuste mõõtmine ja töötada selle tarvis välja asjakohased kriteeriumid⁵.
- Moodustada igas maakonnas ettevõtluse koostöönõukogu, mis teeb ettepanekuid ettevõtluse ja sellega seotud sidustemade (tööturg, kutseharidus jms) ning regionaalpoliitika tarvis.

Viimaseks soovitame kohaliku elu arendamisse kaasata nii kohalikke ettevõtjaid kui riiklikke ettevõtlusorganisatsioone, kuhu on koondunud parim info kohaliku ettevõtluskeskkonna arenguvajadustest ja võimalikest lahendustest.

³ Mh on soovitusel viidatud Rahandusministeeriumi tellitud analüüsis: [Omavalitsuse kasu ettevõtlust ja ettevõtluskeskkonda arendavatest tegevustest](#), Geomedia OÜ 2020.

⁴ Vt ka vastavasisulist analüüsi: [Kohaliku kasu instrumentide analüüs \(taluvushuvi mõjuanalüüs\)](#), PRAXIS 2020.

⁵ Tegevus on osaliselt teostamisel. Mh sisaldub soovitus analüüsis: [Omavalitsuse kasu ettevõtlust ja ettevõtluskeskkonda arendavatest tegevustest](#)